

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΑΥΔΗΜΙΟΥ

1) Τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ ἔπαιζον, τὰ σπιτάκια. Εἶχαν δύο τρία σημεῖα, δῆθεν σπίτια των, εἰς τὰ ὅποια ἠμποροῦσαν νὰ καταφεύγουν. Δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ τὰ συλλάβῃ ἐκεῖ αὐτὸς ποὺ θὰ τὰ κυνηγοῦσε, δηλ. ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα. Ἐπαίζετο εἰς στενὸν χώρον. Ἐὰν κατῶρθωνε νὰ συλλάβῃ κάποιον, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς τὸ ὠρισμένον σημεῖον, εἰς τὸ σπίτι του, θὰ ἔπαιρνε ἐκεῖνο τὴν θέσιν του. Θὰ ἐκυνηγοῦσε ἐκεῖνο τοὺς ἄλλους. Ὅταν δὲ ἔφθαναν εἰς τὸ ἄσυλόν των, ἔπρεπε νὰ προλάβουν νὰ εἰποῦν : «κλείδον, κλείδον», δηλ. ὅτι ἐκλείδωσαν τὸ σπίτι των καὶ δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο ποὺ τὰ κυνηγοῦσε. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ κυνηγοῦσε τὰ ἄλλα, ὅταν θὰ ἤρχιζε τὸ παιχνίδι, προσκρίνετο κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο : Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ θὰ ἔπαιρνε ἓνα πετραδάκι καὶ ἀφοῦ θὰ τὸ ἔδειχνε, ἔφερε τὰ χέρια του ὀπίσω καὶ τὸ ἔκρυβε μέσα εἰς μία χούφτα του. Κατόπιν ἐπρότεινε τὰ χέρια του κλεισμένα εἰς ἓνα ἕκαστο ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ αὐτὸ κατόπιν σκέψεως καὶ ἄλλων τεχνασμάτων ποὺ ἐσοφίζετο, ἐξέλεγε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο κλεισμένα χέρια, τὸ ὅποιον καὶ ἐκτύπα κάπως ἰσχυρῶς διὰ τῆς παλάμης. Ἀμέσως ἤνοιγε τὸ χέρι του τὸ ἄλλο παιδί καὶ ἐὰν ἐτύχαινε νὰ εἶναι εἰς αὐτὸ τὸ πετραδάκι, ἐκεῖνο ποὺ τὸ βρῆκε θὰ ἔχανε καὶ θὰ ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κυνηγᾷ τὰ ἄλλα. Θὰ ἦταν δηλαδή μέσα.

Ἐνα δὲ ἀπὸ τὰ προγνωστικὰ τεχνάσματα, τὸ συνηθέστερον, ἦτο νὰ τραβοῦν τὰ ματοτσίνουρά των καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἔβγαινε τρίχα, ἐκεῖνο τὸ χέρι θὰ ἐκτύπα. Ἄλλοτε πάλι ἔλεγαν διαφόρους φράσεις καὶ εἰς κάθε συλλαβὴν μετέφερον τὸ δάκτυλό των ἀπὸ τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο χέρι καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ χέρι ποὺ θὰ ἐτελείωνε ἡ φράσις, ἢ ὁ στίχος, ἐκεῖνο τὸ χέρι ἐκτύπα.

Συνήθης φράσις ἦτο :

Ποιὸ νὰ πάρω ποιὸ ν' ἀφήκω,

τὸν καλλίτερον τὸν πῆκο.

ἢ τὸν καλλίτερον τὸν λύκο.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ πολλὰ παιχνίδια, πάντοτε σχεδὸν ὅταν ἐπρόκειτο τοῦ ἐνὸς ἢ θέσεως νὰ εἶναι μειονεκτικὴ τῶν ἄλλων.

Τὸ παιχνίδι αὐτὸ δὲν εἶχε ὠρισμένην ἐποχὴν. Ἐπαιζέτο πάντοτε.

2) Διὰ μικρὰ παιδιὰ ἦτο καὶ ὁ κλειστός. Ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτὸν καὶ μεγάλα παιδιὰ, ἰδίως κορίτσια. Τὰ περισσότερα σχεδὸν παιχνίδια ἐπαίζοντο μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια μαζί.

Ὁ κλειστός εἶναι τὸ λεγόμενον *κρυφτό* ἀπὸ τὰ σημερινὰ παιδιὰ. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα, ἐφύλαγε εἰς ἓνα σημεῖον, τὸ λεγόμενον *σμάδ* (σημάδι) μὲ κλειστὰ μάτια καὶ ἐμετροῦσε ἕως τὰ εἴκοσι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔτρεχαν νὰ κρυφθοῦν, ὁ καθένας ξεχωριστά, ἢ καὶ δύο τρεῖς μαζί. Ἐτρυπώναν δὲ μέσα εἰς σταύλους, οἰκωρῶνες, ἀποθηκὲς διάφορες, κήπους κ. ἄ. καὶ ἀφοῦ ἐτελείωνε τὸ μέτρημα, ἄνοιγε τὰ μάτια του καὶ ἤρχιζε νὰ ἐρευνᾷ διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ κάποιον. Μόλις δὲ θὰ ἔβλεπε κάποιον, ἔτρεχε εἰς τὸ *σμάδ* καὶ ἔφτυνε καὶ ἐφώναζε καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου ποὺ εἶδε.

—Φτοῦ τὸ Γιαννάκο... καὶ ἐσυνέχιζε.

—Τὴν γαλή, τὴν γαλή, διὰ νὰ βγοῦν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ νὰ ξαναρχίσουν τὸ παιχνίδι.

Τώρα θὰ ἐφύλαγε ἐκεῖνος ποὺ βοῆκε.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἠγείροντο ἀμφισβητήσεις πῶς δὲν τὸν εἶδε, ἀλλὰ ἀπλῶς διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ φύλαγμα, ἔφτυνε κάποιον, ἦτο ἀπαραιτήτο μαζί μὲ τὸ ὄνομα νὰ φωνάξῃ καὶ τὸ μέρος ποὺ τὸν εἶδε. Π. χ.

—Φτοῦ τὸ Γιαννάκο, τὸν εἶδα πίσω στὸ β' τσί, ἢ κάτ' ἀπὸ τὴ σκάλα.

Ὅταν δὲ ἐκεῖνος ποὺ τὰ ἐφύλαγε ἐδυσκολεύετο νὰ τοὺς βοῇ, ἐφύλαγε εἰς τὸ *σμάδ*, διότι οἱ ἄλλοι ὅπωςδήποτε θὰ ἔβγαιναν κάποτε ἀπὸ τοὺς κρυψώνας των, καθόσον εἶχαν τὸ δικαίωμα, ἐὰν ἐπῆγαιναν πρῶτοι, νὰ φτύσουν εἰς τὸ *σμάδ* καὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν. Καὶ ὅταν ἐκεῖνος ποὺ ἐφύλαγε θὰ ἦταν ἐκεῖ, δὲν θὰ ἐπροφθάναν μὲ κανέναν τρόπο.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἠκούοντο διαμαρτυρίαι.

—Δὲ βαίζω, *κατρεῖ σμάδ*...

Ἡ φράσις αὕτη «*κατρεῖ σμάδ*», ἐλέγετο μὲν ἀλλὰ μόνον συμβατικῶς ἐξηγεῖτο ἀπὸ τὰ παιδιὰ. Κυριολεκτικῶς ἐνόουν «κατουρεῖ», τὸ ὅποιον δὲν σημαίνει τίποτε. Κατὰ τὴν γνώμην μας τὸ ὀρθὸν εἶναι: «κατρεῖ σημάδι», ἀλλὰ ἀπὸ ἐκθλιψιν εἰς ἐκθλιψιν κατήντησε «κατρεῖ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ λέξις «κατρεῶ» δὲν ἐσυνηθίζετο τελευταίως εἰς τὸ Αὐδῆμι, δι' αὐτὸ παρετυμολογικῶς τὸ «κατρεῖ» ἐξηγεῖτο «κατουρεῖ».

3) Ἄλλο παιχνίδι διὰ μικρὰ παιδιὰ ἦταν ὁ «*κονφραῆς*». Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦταν μέσα θὰ ἔδενε τὰ μάτια του μὲ ἓνα μανδήλι καὶ περιεφέρετο οὕτως, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἦσαν πλησίον του. Ὅταν δὲ θὰ ἔπιανε κανέναν, προσπαθοῦσε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, Ἐὰν τὸν ἀνεγνώριζε καὶ τὸν ὠνόμαζε, θὰ ἔδενε ἐκεῖνος τὰ μάτια του καὶ θὰ ἔπαιρνε τὴ θέσιν του, ἐὰν ὄχι, θὰ ἐσυνέχιζε τὰς ἐρεῦνας του εἰς ἄλλους.

4) Σχετικὸν μὲ τὸν κουφαρῶν ἦτο ὁ «στραβοστράντζαλος», ἀλλὰ διὰ μεγαλύτερα παιδιά. Τὸ παιχνίδι αὐτὸ ἐπαίξετο μὲ πολλὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζαν κύκλου καὶ ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Κάθε ὁμάς εἶχε τὸν ἀρχηγό της. Εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου ὑπῆρχαν δύο πέτρες, μία μικρὴ καὶ μία μεγαλύτερη. Ἡ ὁμάς ποὺ θὰ ἦταν μέσα εἶχε τὴν ὑποχρέωσι νὰ σηκώῃ, ἕκαστον μέλος της εἰς τὴν ράχι του, καὶ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὁ ἀρχηγὸς ἦτο σκαρφαλωμένος εἰς τὴν ράχι τοῦ ἄλλου ἀρχηγοῦ καὶ ἐκλείε με τὰ χέρια του τὰ μάτια του σφιχτά.

Μέσα δὲ εἰς τὴν ἀπόλυτη ἡσυχία ἠκούετο ἡ ἐπιτακτικὴ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ποὺ ἦτο καβάλλα εἰς τὸν ἄλλον, νὰ λέγῃ τοὺς στίχους·

«Κατέβα στραβοστράντζαλε καὶ χτύπα τὴν καθάνα,
ὅσο νὰ κάμ' χά'·χού'» . . .

Διὰ νεύματος δὲ διέτασεν ἕνα τῆς ομάδος του νὰ κατέλθῃ ἐκ τῆς ράχεως τοῦ ἄλλου, νὰ προχωρήσῃ σιγὰ-σιγὰ εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου καὶ νὰ κτυπήσῃ τὴν μίαν πέτραν ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, τὴν μικρὴ εἰς τὴ μεγάλη. Καὶ σιγὰ-σιγὰ πάλιν ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του.

Ὁ ἕτερος ἀρχηγός, ποὺ εἶχε κλείσῃ τὰ μάτια του, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ μαντεύσῃ ποῖος ἐκτύπησε τις πέτρες. Ἐὰν τὸ ἐπετύγχανε θὰ ἐκατέβαιναν ἐκεῖνοι ποὺ ἦταν καβάλλα καὶ θὰ ἀνέβαιναν οἱ τῆς ἰδικῆς του ομάδος.

5) Διὰ μεγάλα παιδιά ἦταν καὶ τὰ «λούβαρδα». Πολὺ ἐπικίνδυνα. Ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδες καὶ εἰς ἀπόστασιν 40—50 βημάτων ἔστηναν καὶ οἱ δύο ομάδες πέτρες-πλάκες, τις ὁποῖες ἐστήριζαν ἀπὸ πίσω. Ἐκάστη δὲ ὁμάς μὲ τὴν σειρὰ της προσπαθοῦσε νὰ ριξῇ τὰ λούβαρδα, τις στημένες πλάκες, μὲ πέτρες ποὺ ἔρριχνε ἀπὸ τὸ μέρος της.

Ἐκεῖνη ἡ ὁμάς ποὺ θὰ ἐπετύγχανε νὰ τὰ ριξῇ πρώτη, θὰ ἐκέρδιζε. Καὶ τὸ κέρδος θὰ ἦταν νὰ καβαλλικέψουν τὰ μέλη της τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς μεταφέρουν ἀπὸ τὸ ἕνα σημεῖον εἰς τὸ ἄλλο.

Καὶ τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἡ μία ὁμάς ἐπήγαινε κάτω καὶ ἡ ἄλλη ἐπάνω.

6) Πολύμορφον ἦτο τὸ παιχνίδι μὲ τις «σουμάδες» ἢ «οὐμάδες». Κέντρον πάντοτε ἦτο ὁ πῆκος.

Δὲν ἐχωρίζοντο εἰς ομάδας καὶ κακῶς μερικοὶ ἐννοοῦν νὰ σχετίζοντι τις σουμάδες ἢ οὐμάδες μὲ τὴν ομάδα. Ὁ πῆκος ἦτο ἕνας τενεκεδένιο κοντι ἢ μία μακρουλὴ πέτρα, ποὺ ἐστήνετο εἰς ἕνα σημεῖον. Ἀπὸ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἔρριχνε ὁ καθεὶς τὴν σουμάδα του πρὸς ἄλλο σημεῖον, εἰς ἕνα τοῖχον συνήθως ἢ πρὸς μίαν μεγαλύτερη πέτρα, διὰ νὰ πάρουν σειράν. Ἐκεῖνου ἡ σουμάδα ποὺ θὰ ἦτο πλησιέστερα πρὸς τὸν τοῖχον θὰ ἦτο πρῶτος, τοῦ δευτέρου, δευτέρου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἀφοῦ θὰ ἐλάμβανε ἕκαστος τὴν σειράν του θὰ ἐσημάδευε τὸν πῆκο,

ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ παιγνιδίου «*σουμάδες*» ὥς καὶ τὸ ἀντικείμενον μὲ τὸ ὁποῖον ἐσημάδευε «*σουμάδα*». Καὶ ἐὰν ἐπετύγγανε νὰ τὸν κτυπήσῃ, κατὰ τὴν α) (ὑποθέσωμεν) μορφήν τοῦ παιγνιδίου θὰ ἐμετροῦσε μὲ τὰ πόδια του, θέτοντας τὸ ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου, πόσα ἔκαμε. Ἐὰν ἔκαμινε εἴκοσι πόδια, ἔβγαине· ἐκέρδιζε δηλαδὴ καὶ θριαμβευτικῶς θὰ ἔλεγε εἰς τὸν ἄλλον:

εἴκοσ' στήσ' καὶ το βῆκο σ'.

Καὶ ἐὰν μὲν θὰ ἔπαιζαν δύο μόνον παιδιὰ, τὸ παιγνίδι ἐπανελαμβάνετο ἐὰν περισσότερα, ἐσυνέχιζαν οἱ ἄλλοι. Ἐὰν ἔκαμινεν ὀλιγώτερα, ἀπὸ τὰ εἴκοσι, ἀπὸ τὸ σημεῖον ποῦ θὰ ἦτο ἡ σουμάδα του ἔρριχνε διὰ νὰ κτυπήσῃ τις σουμάδες τῶν ἄλλων. Κάθε κτύπημα ἐλογίζετο ἓνα πόδι, τὸ ὁποῖον καὶ προσετίθετο. Ἐὰν δὲν ἐπετύγγανε νὰ κτυπήσῃ τὸν πῆκο, ἢ τὴ σουμάδα τῶν ἄλλων, ἔχανε τὴν σειρά του καὶ ἐσυνέχιζε ὁ δεύτερος μετροῦντας ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἐὰν συνέβαινε νὰ ἔλθῃ πάλι ἡ σειρά του, ἐσυνέχιζε τὸ μέτρομα ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἐσταμάτησε.

Ἡ μορφή αὕτη εἶναι ἡ ἀπλουστερά. Ἦτο ἐπικίνδυνον παιγνίδι, ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ λούβαρδα.

Συνήθως ἀποζημιώσεις ἦταν οἱ «*ἀγγοῦρες*», τὶς ὁποῖες, ὁ ἄλλος ἐξέβγαζε κερδίζοντας. Ἐνίοτε ὅμως ἦτο καὶ ἡ καβάλλα, ἀπὸ τὸν πῆκο, ἕως τὸ σημεῖον ποῦ ἔρριχναν τὶς σουμάδες.

Δευτέρα μορφή πολὺ διασκεδαστικώτερα, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπικίνδυνος ἦτο ἡ ἐξῆς:

Ἀφοῦ θὰ ἔρριχναν τὶς σουμάδες διὰ νὰ πάρουν σειρά, ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἦτο τελευταῖος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ φυλάγῃ τὸν πῆκο, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐβαλλον οἱ ἄλλοι, εἰς τὴν ἀρχὴ μὲ τὴν σειρά καὶ κατόπιν χωρὶς σειρά, ὅποιος ἐπρόφθανε. Ἐὰν δὲ ἐπετύγγανον νὰ κτυπήσουν τὸν πῆκο, ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἐφύλαγε ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τὸν στήσῃ ἐκ νέου. Ἐὰν δὲν τὸν ἐκτύπων, εἶχαν μὲν, κατὰ τινὰ μορφήν τοῦ παιγνιδίου, δικαίωμα νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν σουμάδα των, ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικαίωμα νὰ τὴν ἐγγίσουν. Ἐὰν τὴν ἤγγιζε κανεὶς, ἐκεῖνος ποῦ ἐφύλαγε τὸν πῆκο εἶχε τὸ δικαίωμα, ἐὰν ἐπρόφθανε, νὰ τὸν πιάσῃ καὶ τότε θὰ ἔπαιρνε τὴν θέσιν του ὁ συλληφθεὶς. Ὑπῆρχε δὲ ἓνας τρόπος νὰ πάρουν τὴν σουμάδα των νομίμως ἐὰν κατώρθωναν νὰ τὴν τοποθετήσουν μὲ τὸ ἓνα πόδι των ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο καὶ ἐκτινάσσοντες αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα νὰ τὴν πιάσουν εἰς τὸ κενόν. Τότε ἐπετρέπετο νὰ φύγουν πρὸς τὴν ἀφετηρίαν ἐλευθέρως καὶ νὰ τὴν ξαναρίξουν.

Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔρριχνε τὸν πῆκο, ἔπρεπε νὰ προφθάσῃ, πρὶν τὸν στήσῃ ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἐφύλαγε νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸ σημεῖον ποῦ ἔπεσε ἡ σουμάδα του καὶ νὰ τὴν πατήσῃ. Ἐὰν δὲν ἐπρόφθανε νὰ κάμῃ αὐτό, δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν σουμάδα του. Ἐπρεπε νὰ περιμένῃ τὴν

κατάληλη ευκαιρία, να ρίξει άλλος τὸν πῆκο ἢ νὰ εἶναι ἀπασχολημένος με ἄλλον ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐφύλαγε, διὰ νὰ κατορθώσει νὰ τὴν πάρῃ.

Κατ' ἄλλην μορφήν δὲν ἐπετρέπετο εἰς κανέναν νὰ πλησιάσῃ τὸν πῆκο, ἀδιάφορον ἂν τὸν ἔρριξε ἢ ὄχι καὶ μόνον δι' ἀποφασιστικῆς ἐφορμῆσεως ἢ διὰ τεχνάσματός τινος κατ' ὁρθὴν νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ τὴν πάρῃ.

Κατὰ τὰς ἐφορὰς τῶν Χριστουγέννων τὰ μεγάλα παιδιὰ ἔπαιζαν τὶς σουμάδες καὶ με χρήματα. Ἐτοποθέτουν τὶς δεκάρες καὶ τὰ γροσάκια (μεταλλίκια καὶ τσιντέζα) ἐπάνω εἰς τὸν πῆκον ἢ κάτω ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔρριχναν τὶς σουμάδες. Ἐὰν αὐτὴ ἐκτύπα τὸν πῆκον καὶ ἐσκορπίζοντο τὰ χρήματα, ἂν αὐτὰ ἢ μέρος αὐτῶν ἦτο πλησιέστερα εἰς τὴν σουμάδα του καὶ ὄχι εἰς τὸν πῆκο, τὰ ἐκέρδιζε. Ἐὰν ἦσαν πλησίον τοῦ πῆκου, ἢ ἂν δὲν ἐπετύγχανε νὰ τὸν κτυπήσῃ, θὰ ἔρριχνε ὁ δεύτερος κ.ο.κ.

6) Ἡ σκλιονγαῖδάρα ἐπαίζετο ἀπὸ πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἐχωρίζοντο εἰς δύο ὁμάδας. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἐλέγοντο *μάννες*. Ἡ ὁμάς ποὺ θὰ ἦτο μέσα ἔκαμνε κύκλον με συμπλεγμένους τοὺς βραχίονας καὶ εἶχον ἐκτεθειμένας τὰς ῥάχεις τῶν εἰς τὴν ἀντίπαλον ὁμάδα. Ἐνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἐκράτει καλῶς εἰς τὸ χεῖρ τοῦ τοῦ ἄκρον χονδροῦ σχοινίου (τριχιά), μήκους τεσσάρων ἕως πέντε μέτρων, τὸ δὲ ἄλλο ἄκρον τὸ ἐκράτει ἢ μάννα καὶ ἔτρεχε πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις τοῦ κύκλου, ἕως ἐκεῖ ποὺ ἐφθανε τὸ σχοινί, διὰ νὰ πιάσῃ τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ὅποιοι ὡς ἀντικειμενικὸν τῶν σκοπὸν εἶχαν νὰ καβαλλικέψουν τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν κύκλον. Καὶ ἂν μὲν ἐπρόφθαναν νὰ καβαλλικέψουν χωρὶς νὰ συλληφθοῦν ἐκάθηντο ἀσφαλῶς εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ἄλλων μέχρις ὅτου εὗρωσι τὴν κατάλληλον ευκαιρίαν νὰ φύγωσι. Καὶ τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἐὰν συνελαμβάνετο κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους πρὶν προφθάσῃ νὰ καβαλλικέψῃ, τότε ἡ ἑτέρα ὁμάς θὰ ἀντικαθίστα τὴν ἄλλην. Τὸ διασκεδαστικώτερον δὲ σημεῖον τοῦ παιχνιδίου ἦτο, ἂν ποτὲ κανεὶς ἐπετύγχανε νὰ καβαλλικέψῃ τὸν ἀρχηγὸν (τὴν μάννα) ὅποτε αὐτὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ τρέχῃ, με τὸν ἀντίπαλον εἰς τὴν ῥάχιν, διὰ νὰ πιάσῃ τοὺς ἄλλους.

7) Ἡ γρούνα ἐπαίζετο ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἀπὸ ὀλίγους. Φαίνεται δὲ τὸ ὁρθὸν εἶναι ἡ γούρνα καὶ ἔγινε μεταγραμματοσμός καὶ παρετυμολογικῶ-μετεβίβασθη ἡ ἔννοια ἐκ τῆς γούρνας (τοῦ λάκκου) εἰς τὸν πῆκο. Ἐχαράσσετο μεγάλος κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ παίζοντες ἤνοιγον μικροὺς λάκκους (γούρνες). Ἐκάστος δὲ εἶχε καὶ μίαν ῥάβδον, χονδρὴν καὶ ὑψηλήν, τὴν ὁποίαν ἐτοποθέτει ἐντὸς τοῦ λάκκου, κρατῶν ἐννοεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν ἄνω. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἦτο μέσα θὰ ἦτο ὁ φύλαξ τῆς γρούνας (τοῦ πῆκου), ἡ ὁποία ἀποτελεῖτο ἀπὸ ἓνα τενεκεδένιο κουτί, ἢ ἀπὸ τενεκὲν συμμαζευμένον κατὰ τὰ ἄκρα του, οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελῇ μικρὸν ὄγκον. Εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ κύκλου ὑπῆρχε ἄλλος μικρότερος, ὁ ὁποῖος

υποτίθεται ότι ήτο ή μάνδρα τής γρούνας. Ο φύλαξ αὐτῆς ήτο ὑποχρεωμένος, διὰ τῆς ράβδου του, νά τήν διατηρῇ πάντοτε εἰς τήν μάνδραν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκτύπων αὐτήν καί τήν παρέσυρον πρὸς διαφόρους διευθύνσεις. Ἐάν ὁ φύλαξ κατώρθωνε τήν ὥραν πού ὁ παίκτης ἐκτύπα, νά τοποθετήσῃ τήν ράβδον του ἐντὸς τοῦ λάκκου του, θά ἐλάμβανε τήν θέσιν τοῦ παίκτη καί αὐτὸς θά ἐγίνετο φύλαξ.

8) Τὸ *bırbırbı* ἐλέγετο οὕτως· προσερχόμενον δὲ ἐκ τῆς τουρκικῆς, ὁρθῶς ἔχει *bır-dır-bır*. Δηλαδή ἕνα-εἶναι-ἕνα. Ἐκεῖνος πού θά ήτο μέσα θά ἐστήνετο εἰς τὸ μέσον, θά ἔκυπτε καί θά τὸν πηδοῦσαν οἱ ἄλλοι χωρὶς ὅμως νά ἐγγίσουν καθόλου ἐπὶ τῆς ράχεώς του, πλὴν ἰῶν χειρῶν των, τὰς ὁποίας ἐστήριζον ἐπ' αὐτῆς, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, λέγοντες· *bır-dır-bır*. Ἀφοῦ θά τὸν ἐπήδων ὅλοι, κατόπιν θά ὑψώνετο ὀλίγον καί θά τὸν ἐπήδων ἐκ δευτέρου λέγοντες τήν φορὰν αὐτῆν· *İki-dört-iki*. Τὴν τρίτην φορὰν θά ἔλεγαν· *oṽts-dörtüts*. Τὴν τετάρτην· *Dört-dört*. Ἐνῶ δὲ μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ οἱ ἀριθμοὶ ἐλέγοντο τουρκιστί, εἰς τὴν πέμπτην στροφὴν ἀντὶ νά εἴπωσι βέστερ-βές, ἔλεγαν· *Φέστερ-φές*, καί εἰς τὴν ἕκτην· *Ἀφήνουμε τὸ φές*· πράγματι δὲ ἄφηναν ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ πηδωμένου ἀντικείμενόν τι, μανδήλιον ἢ φέσι, ἢ καπέλλο καί ἔπρεπε ἐκεῖνοι πού θά ἐπήδων, μετὰ τὸν πρῶτον, νά μὴ το παροσύρουν. Ἐκεῖνος δὲ πού θά παρέσυρε τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ ἢ θά ἤγγιζεν ἐπὶ τῆς ράχεώς του, θά τὸν ἀντικαθίστα. Ἐάν μὲν εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ θά ἀντικαθίστατο, τὸ παιχνίδι ἤρχιζεν ἐκ νέου. Ἐάν ὄχι, εἰς τὴν ἐβδόμην στροφὴν ἔλεγαν· *Παίρνουμε τὸ φές*. Καί τὸ ἔπαιρνε ὁ πρῶτος ἐνῶ ἐπήδα καί πάλιν τὸ ἐτοποθετεῖ διὰ νά τὸ πάρῃ καί ὁ δεύτερος κ.ο.κ. Ἐάν ἐπετυγχάνετο καί αὐτό, ἐλέγοντο κατόπιν στίχοι διασκεδαστικοὶ μὲν, ἀλλὰ ἀνάρμοστοι καί τὸ παιχνίδι καθίστατο αἰσχρολογία. Ἐννοεῖται ὅτι ὑψώνετο πολὺ εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ καί ήτο δύσκολον νά τὸν πηδήξουν.

9) Ὅμοιον περίπου μὲ αὐτὸ ήσαν τὰ *καμλίκια*, τὸ ὁποῖον εἰσῆχθη παρὰ τῶν διδασκάλων, ὥς ἀσκήσις μᾶλλον. ήτο διασκεδαστικὸν καί αὐτό, χωρὶς νά λέγονται φράσεις. Οἱ παίζοντες ἐπήδων ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἕκαστος δὲ μετὰ τὸ πῆγμα ἔστηνε παραπλεύρως τοῦ ἄλλου. Οὕτω ὁ πρῶτος ἐπήδα τὸν ἕνα καί ἔστηνε, ὁ δεύτερος ἐπήδα δύο, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ὁ τρίτος τρεῖς κ. ο. κ. Ὅταν δὲ ἐπήδων ὅλοι ἐσηκώνετο ἐκεῖνος πού εἶχε στήσει, πρῶτος καί ἐπήδα τοὺς ἄλλους, κατόπιν ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος κ.ο.κ. ἕως ὅτου ἐκουράζοντο.

10) Τὸ *πέντε-πέντε τὴν ἡμέρα* ἢ οἱ *γαῖδρίτσες* ἐπαίξετο ἀπὸ δύο ὁμάδας, ἐκάστη δὲ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρία ἕως πέντε σπανίως δὲ καί ἕξ παιδιά. Ἐκείνη ἡ ὁμάς πού θά ήτο μέσα, θά ἔστηνε. Τὸ στήσιμο αὐτὸ θά ἐγίνετο εἰς τὴν βᾶσιν ἐνὸς τοῖχου· ὁ πρῶτος θά ἔκυπτε, ὁ δεύτερος ἐπιάνετο ἀπὸ τοὺς μηροὺς του καί θά ἔκυπτε καί αὐτός, ὁ τρίτος ἀπὸ τοὺς μηροὺς τοῦ

δευτέρου καὶ οὕτω καθέξης, θὰ ἐφρόντιζαν δὲ ὅλοι νὰ κάμουν ὅσον τὸ δυνατὸν πλατύτερον γεφύρωμα, ἔχοντες τὰς κεφαλὰς χαμηλότερον κάπως καὶ προφυλαγμένας πλαγίως εἰς τοὺς μηρούς ὁ εἷς τοῦ ἄλλου. Οἱ ἄλλοι δέ, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ἔπαιρναν φόραν ἀπὸ διαστήματος 15—20 μέτρων καὶ ἐπήδων μὲ ὀρμὴν ἐπ' αὐτῶν, προπαντὸς ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος, διὰ νὰ εὗρεθoῦν εἰς προκεχωρημένον σημεῖον καὶ νὰ μείνῃ μέρος νὰ καθήσουν καὶ οἱ ἐπόμενοι. Ἀφοῦ δὲ θὰ ἐπήδων ὅλοι ἐπ' αὐτῶν καὶ θὰ ἐστηρίζοντο ὁπωσδήποτε, ἤρχιζεν ὁ πρῶτος νὰ ἀπαγγέλῃ τὸ ἐξῆς :

*Πέντε-πέντε τὴν ἡμέρα
κι' ἑκατὸ τὴν ἐβδομάδα
ὅσα χίλια καὶ χορτάρια,
τί καλὸ γαῖδράκι καβάλλα,
δέστορ.*

Ἐὰν ἐπρολάμβανε νὰ τὸ ἀπαγγεῖλῃ αὐτό, χωρὶς νὰ πατήσῃ κανεὶς εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ παιγνίδι ἐτανελαμβάνετο μὲ τὴν αὐτὴν σύνθεσιν. Ἐὰν ὅχι, ἔχαναν ἐκεῖνοι ποὺ ἐπήδων καὶ ἐλάμβανον τὴν θέσιν τῶν ἄλλων.

11) Τὸ κατ' ἐξοχὴν κοριτσίστικο παιγνίδι ἦταν τὰ τόπια. Τόπια λα-στιχένια δὲν ὑπῆρχαν πολλά. Ἐννοεῖται μικρὰ τόπια. Τὸ ποδόσφαιρο, τὸ τέννις κ. ἄ. δὲν ἦσαν γνωστά. Τὰ τόπια συνήθως ἦσαν πάνινα καὶ τὰ ἔρραβαν τὰ ἴδια τὰ κορίτσια. Ἐπαιζαν δὲ τὸ πάτ-πάτ λεγόμενον, δηλαδὴ γογγύρον, ἄνευ διακοπῆς καὶ εἰς μικρὸν ὕψος καὶ τὸ δβαρωτό, μὲ διακοπήν, μέτρημα καὶ εἰς μεγαλύτερον ὕψος. Ἐμέτρων ἔω· τὰ εἴκοσι καὶ συμπληρωματικῶς ἔλεγον: *μάρδα, σούρδα, βούρδα, ἀγγούρ, κούτρας*, ὁπότε, τὸ παιγνίδι ἐτελείωνε καὶ ἤρχιζεν ἐκ νέου μὲ τὴν ἰδίαν παίκτηριαν. Ἐὰν ἔχανε, ἔαν δηλ. τῆς διέφευγε τὸ τόπι καὶ ἔπιπτε κάτω, τότε ἔπαιζε ἡ ἄλλη. Εἰς κάθε παιγνίδι δὲ συμπληρωμένον, ἔλεγαν: *Σ' ἔβαρα μιὰ ἀγοῦρα*, ἢ *σ' ἔβαρα δυὸ ἀγοῦρες* κ. ο. κ. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ τὸ ἔπαιζαν καὶ μεγάλα κορίτσια χωρὶς νὰ ὑπονοοῦν τὴν σημασίαν ποὺ θὰ εἶχε σήμερα ἡ λέξις.

Ἡ *ἀγοῦρα* ἦτο φανταστικὴ ζημία ἢ τιμωρία καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ εἰς ἄλλα παιγνίδια, εἶχε δὲ καὶ ὑποδιαίρεσεις *ἀγοῦρια*, καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς αὐτῶν ἐλέγετο μονολεκτικῶς: *καλιτσαγοῦρα*.

12) Τὸ *πλακί* ἔπαιζετο μὲ τὸ τόπι, συνήθως ἀπὸ κορίτσια, τὰ ὁποῖα ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Ἐὰν συνέβαινε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν νὰ εἶναι περιττός, ἓνα κορίτσι θὰ ἐγίνετο *μσάρας* καὶ θὰ ἔπαιζε διὰ λογαριασμὸν καὶ τῶν δύο παρατάξεων.

Ἡ μία ὁμάς, ποὺ θὰ εἶχε τὴν πλεονεκτικὴν θέσιν, θὰ ἔστηνε μιὰ πλατεῖα πέτρα (πλακί) εἰς τὸ μέρος ποὺ θὰ εὐρίσκετο, ἓνα κορίτσι δὲ τῆς ὁμάδος αὐτῆς θὰ ἔρριχνε τὸ τόπι πρὸς τὴν ἄλλην διὰ τῆς παλάμης, ἀφοῦ πρῶτα τὸ ἔρριχνεν ὑψηλά, εἰς μικρὸν ὕψος καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὸ χεῖρ του, κατὰ τρόπον ὅμως ποὺ νὰ μὴ εἰμπορέσουν τὰ ἄλλα νὰ τὸ πιάσουν, τὰ ὁποῖα

και διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἦσαν διεσκορπισμένα πρὸς διαφόρους διευθύνσεις πάντως εἰς ὠρισμένην στενὴν περιοχὴν. Ἐὰν τὸ ἔπιαναν, θὰ ἔχανεν ἐκεῖνη πού ἔπαιζε καὶ θὰ ἀντικαθίστατο ἀπὸ ἄλλην τῆς ομάδος τῆς. Ὁ μισὰρς ἔπαιζε πρώτη καὶ ὅταν ἔχανε, ἐπήγαινε εἰς τὴν ἄλλην ομάδα καὶ ἐβοήθει. Ἐὰν δὲν κατώρθωναν νὰ τὸ πιάσουν, τότε θὰ τὸ ἔπαιρναν οἱ τῆς ἀντιθέτου ομάδας καὶ μία ἐξ αὐτῶν θὰ τὸ ἔρριχνε πρὸς τὸ πλακί, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς στόχος. Ἐὰν ἐπετύγχανε νὰ τὸ κτυπήσῃ θὰ ἔχανε ἀλὶ ἢ τῆς ἀντιθέτου ομάδος. Ἐὰν ὅχι θὰ ἐσυνέχιζε νὰ παίξῃ μέχρις ὅτου συμ- πληρώσῃ ὠρισμένον ἀριθμόν. Κατόπιν θὰ ἔβγαινε, δηλαδὴ ἐνικοῦσε καὶ ἤρχετο ἡ σειρά τῆς ἄλλης. Ἐὰν ἔβγαιναν ὅλοι, τότε τὸ παιχνίδι ἐπανε- λαμβάνετο ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Ἐὰν ἔχαναν ὅλοι τότε ἀντικαθίστα ἡ μία ὁμάς τὴν ἄλλην.

13) Οἱ *καλογὲρ* ἦταν κοριτσίστικο παιχνίδι· εἰς αὐτὸ ἐγίνοντο *ταίρια* ἀνὰ δύο καὶ ἐχωρίζοντο εἰς δύο ομάδας. Ἡ μία ἐπῆγαινε πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὰ κάτω. Εἰς τὸ μέσον ἐφύλαγαν δύο κορίτσια, ἐνῶ τὰ διαχωρισμένα ζεύγη προσεπάθουν νὰ διαλάβουν τῆς προσοχῆς τῶν φυλάκων καὶ νὰ ἐνωθοῦν. Ἐὰν ἐπρόφθαναν νὰ δώσουν τὰ χέρια, ἐκέρδι- ζαν. Ἐὰν συνελαμβάνετο ἡ μία ἐξ αὐτῶν, θὰ ἔχανε τὸ ζεύγος καὶ θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τῶν φυλάκων.

14) Ἡ *παπαδίτσα*, κοριτσίστικο καὶ αὐτὸ παιχνίδι, ἐπαίζετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἐδεσαν ἓνα χονδρὸ σκοινί (τοιγιά) εἰς τὸν κρῖνον μιᾶς θύρας, μήκους τεσσάρων περίπου μέτρων. Ἐκίστη δὲ ἀπὸ τὰς καικτρίας θὰ ἄφηνε ἀντικείμενόν τι, μαγνηλίον, ἢ ἐπανωφόριον, ἢ ἐμπροσθέλλαν εἰς τὴν βάσιν τῆς θύρας. Ἐκεῖνη δὲ πού θὰ ἦτο μέσα, ἔπαινε τὸ ἄκρον τοῦ σκοινίου καὶ ἐκυνήγας ἄλλας, ἐνῶ αὐταὶ προσεπάθουν νὰ πάρουν τὰ ἀντικείμενά των. Ἐὰν κατώρθωναν καὶ τὰ ἔπαιρναν χωρὶς νὰ συλλη- φθοῦν, ἐπλησίαζαν καὶ ἐκτύπων μὲ αὐτὰ ἐκείνην πού ἐκράτει τὸ σκοινί. Τὸ παιχνίδι εὐρίσκετο εἰς ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν ὅταν μερικαὶ τὰ ἔπαιρναν καὶ αἱ ἄλλαι προσεπάθουν νὰ τὰ πάρουν. Ἀπασχολημένη εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἀντικειμένων, ὥρμων αἱ ἄλλαι, πού τὰ πῆραν καὶ τὴν παραζάλιζαν μὲ τὰ κτυπήματά των. Ἐὰν κατώρθωνε νὰ πιάσῃ καμμίαν, θὰ ἀπηλ- λάσσετο ἡ ἴδια καὶ θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν τῆς ἢ συλληφθεῖσα.

Τὸ παιχνίδι αὐτὸ ἐπαίζετο ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἀγόρια. Πολλάκις δὲ ἀνά- μικτον μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια.

15) Τὸ *τσελίκι* ἐπαίζετο ἀπὸ ἀγόρια μικρὰ καὶ μεγάλα. Ἐστίνοντο δύο πέτρες οὔτε πολὺ μικραὶ οὔτε πολὺ μεγάλα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτίθετο τὸ *τσελίκι*, δηλαδὴ ἓνα κοντὸ ξυλαράκι μήκους 15—20 ἑκατοστῶν τοῦ μέ- τρου. Μὲ ἓνα δὲ μεγαλύτερο ξύλο 50—60 ἑκατοστῶν, τὸ ἐκτύπα ἐκεῖνος πού θὰ εἶχε τὴν πλεονεκτικὴν θέσιν καὶ ἐπήγαινε μακρὰ. Ἐνας δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὸ ἔπαιρνε καὶ τὸ ἔρριπτε πρὸς ἐκεῖνον πού τὸ ἐκτύπησε, ὃ

ὅποῖος καὶ προσεπάθει διὰ τῆς ράβδου του νὰ τὸ ἀποκορώσῃ. Ἐὰν τὸ ἐπετύγχανε, ἐμέτρα ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἦσαν αἱ πέτρες, τὸ *σμάδ*, μὲ τὴν ράβδον του πόσας ράβδους ἔκαμε. Ἐὰν θὰ συνεπλήρωνε ὠρισμένον ἀριθμόν, ἔβγαινε, δηλαδὴ ἐκέρδιζε. Ἐὰν ὅχι τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο. Ἐὰν δὲν ἐπετύγχανε νὰ τὸ ἀποκορώσῃ, ἐμέτρα πάλιν μὲ τὴν ράβδον καὶ ἐὰν αὐτὴ ἐχώρει ἀπὸ τὸ σημάδι ἕως ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκετο τὸ *τσελίκι*, ἔστω καὶ μίαν φορὰν, τὸ παιχνίδι ἐσυνεχίζετο ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Ἐὰν ὅχι τότε ἔχανε καὶ ἐλάμβανε ὁ δεύτερος τὴν θέσιν του.

16) Τὸ *κούφιο καρῦδι τζάνεμ*, ἐπαίξετο τὸ καλοκαίρι μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια, συνήθως μόλις ἔδυε ὁ ἥλιος. Ἦσαν δὲ παιδιὰ διαφόρων ἡλικιῶν καὶ πολλὰ, τὰ ὅποια ἐπιάνοντο ἀπὸ τὴν μέσσην, τὸ *ἔνα* κατόπιν εἰς τὸ ἄλλο, κατὰ ἀνάστημα καὶ περιέφεροντο *τραγωδοῦντα* ὅλα μαζί :

*Κούφιο καρῦδι τζάνεμ,
καὶ λεφτοκάρδο,
πόρτα γυρεύω τζάνεμ,
γιὰ νὰ περάσω.*

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ δύο ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι συνενοοῦντο ἐκ τῶν προτέρως καὶ ἔνα : ἐγίνετο ἥλιος καὶ ὁ ἄλλος φεγγάρι, ἢ ὁ ἕνας μῆλο καὶ ὁ ἄλλος ρόδον, ἐσχημάτιζαν μὲ τὰ χεῖρα των μίαν δίοδον ποὺ ἦτο ἡ πόρτα ποὺ ἐζήτουν νὰ περάσουν. Κάτωθεν δὲ τῆς δίοδου αὐτῆς περνοῦσαν ὅλα καὶ εἰς τὸ τελευταῖον κατέβαζαν τὰ χεῖρα καὶ τὸ ἔπιαναν ὥς εἰς κλοιόν, καὶ τὸ ἐρωτοῦσαν : *Τὸ γῆλο θέλς, γιὰ τὸ φεγγάρ ;*

Ἐκεῖνο, ἐσκέπτετο καὶ ἀπεφάσιζε. Καὶ ἐτίθετο κατὰ μέρος. Τὰ ἄλλα ἐξηκολοῦθουν νὰ τραγοῦδουν καὶ νὰ περιφέρωνται καὶ πάλι περνοῦσαν ἀπὸ τὴν δίοδον, ἕως ὅτου ἐτελείωναν ὅλα τὰ παιδιὰ, καὶ ὅσα ἐπήγαιναν μὲ τὸν ἥλιον ἀπειλοῦν μίαν παράταξιν, ὅσα δὲ μὲ τὸ φεγγάρι τὴν ἄλλην. Τότε δὲ ἐφανερώοντο καὶ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὁ καθεὶς ἔπαιρνε ὅσους τοῦ ἔπεσαν καὶ ἐγίνοντο δύο παρατάξεις. Ἐπιάνοντο πάλιν ἀπὸ τὴν μέσσην μὲ τοὺς ἀρχηγούς ἐπὶ κεφαλῆς, οἱ ὅποιοι ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ χεῖρα καὶ ἔβαζαν τὰ δυνατὰ των νὰ νικήσουν οἱ μὲν τοὺς δέ. Καὶ τραβοῦσε ἡ μία παράταξις τὴν ἄλλην. Ἐκεῖνη δὲ ποὺ θὰ παρέσυρε τὴν ἄλλην ἀνεκηρύσσετο νικήτρια.

17) Ἡ *πινακωτὴ* ἐπαίξετο μὲ ἀγόρια καὶ κορίτσια καὶ εἶχε τὸ αὐτὸ περίπου ἀποτέλεσμα μὲ τὸ προηγούμενον· ἐπαίξετο ὁμοῦς μὲ μεγαλύτερα κάπως παιδιὰ, τὰ ὅποια ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ χεῖρα καὶ ἐσχημάτιζαν ἡμικύκλιον. Εἰς τὰ δύο ἄκρα ἦσαν οἱ ἀρχηγοί. Ὁ ἕνας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐφώναζε :

— *Πινακωτή, πινακωτή :*
— *Ὅρσε καὶ τί ;*
— *Πόσα ψωμιὰ ἔχῃ ὁ φοῦρνος ;*

- "Εδεκα κι' ένα καμένο.
— Ποιὸς τῶκαψε ;
— Ὁ τάδε ;

Καὶ ὠνόμαζε τὸν ἀμέσως ἐπόμενον, ὁ ὁποῖος καὶ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ γυρίσῃ τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὰ ὀπίσω, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀφήσῃ ἐκείνους ποὺ ἐκράτει. Γοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐσταυρώνοντο τὰ χέρια του περὶ τὸν λαιμόν του.

Κατόπιν αἱ ἐρωταποκρίσεις ἐπανελαμβάνοντο καὶ ἐσταυρώνετο, μᾶλλον ἐδένετο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ παῖνός του, μέχρις οὗτου ἐδένετο ὅλοι. Τότε ἔπιανε καὶ ὁ ἕνας ἀρχηγὸς τὸ χερί τοῦ ἄλλου καὶ τραβοῦσαν οἱ μὲν ἀρχηγοὶ πρόσωπον μὲ πρόσωπον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔχοντες τὰ χέρια των περὶ τὸν λαιμόν των. Ἐδημιουργεῖτο οὕτω κλοιός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ πολὺ τράβηγμα καὶ ἀπὸ τὸ δύσκολον τῆς θέσεως τῶν ἄλλων, ποὺ εἶχαν σταυρωτὰ τὰ χέρια, διεσπᾶτο εὐκόλως.

Τὸ παιχνίδι ἐτελείωνε καὶ νικητὴς ἀνεκηρύσσετο ἐκεῖνος ποὺ θὰ παρέσυρε μὲ τὸ μέρος του τοὺς περισσοτέρους.

18) Τὰ *σκληράκια* εἶναι ἡ λεγόμενη *ἀμπάριζα*. Ἐπαίξετο ἀπὸ πολλὰ παιδιὰ, πρὸ παντὸς εἰς ἐκδρομὰς καὶ ἦτο σχολικὸν παιχνίδι.

19) Ἡ *καρκατσούλα* ἦτο διὰ τὰ νηπία. Δυὸ ἐξ αὐτῶν ἔπιαναν σταυρωτὰ τὰ χέρια των καὶ ἐσημάτιζαν καθίσματα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἕνα ἄλλο μικρότερον ἢ τῆς αὐτῆς ἡλικίας, καὶ τὸ μετέφερον, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ λέγοντα :

*Καρκατσούλα,
τρώς ψωμί καὶ τσούλα.*

20) Κατὰ τὸ θέρος ἐσυνηθίζετο καὶ τὸ *Παρ κι' ἐμένα σὰ γαϊδούρ*, τὸ ὁποῖον ἔπαίξετο κατὰ ζεύγη. Δυὸ παιδιὰ συνέπλεκον τοὺς βραχιόνάς των ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ τὸ ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐσήκωνε ἐπὶ τῆς ράχεως του τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον εἶχε ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ ἠρώτα :

- *Τί βλέπεις ;*
— *Οὐρανό.*
— *Τί πατῆς ;*
— *Γῆς.*
— *Τί τρώς ;*
— *Ἀγούρ.*
— *Πάρ κι' ἐμένα σὰ γαϊδούρ.*

Καὶ ἀμέσως ἐκατέβαινε ὁ ἐρωτώμενος καὶ ἐσήκωνε εἰς τὴν ράχιν του τὸν ἐρωτῶντα, διὰ νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἐρωτήσεις.

